

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Motion 2002:24 av Birgitta Rydberg m.fl. (fp) om folkomröstning angående trängselavgifter

Föredragande landstingsråd: Ingela Nylund Watz

Ärendet

Motionärerna föreslår att en folkomröstning ska hållas i hela Stockholms län om trängselavgifter innan sådana införs.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att avslå motionen.

Motionärernas förslag om en folkomröstning i landstingets regi rörande trängselavgifter (trängselskatter) inom Stockholms kommun bör avslås. Detta gäller motionärernas framlagda förslag om en folkomröstning före ett försök med trängselskatter, såväl som ett förfarande med folkomröstning i landstingets regi i anslutning till den rådgivande folkomröstning som skall anordnas i Stockholms kommun i samband med de allmänna valen år 2006.

Landstinget är enligt gällande lagstiftning oförhindrad att anordna rådgivande folkomröstning som en del i beredningen av ett ärende i alla de frågor som har någon anknytning till landstingets kompetensområde. Detta förhållande innebär inte att det per automatik är lämpligt att genomföra en sådan.

Institutet med rådgivande folkomröstning bör tillgripas med stor varsamhet. Ett nödvändigt villkor för att det överhuvudtaget skall vara lämpligt att överväga en sådan omröstning bör vara att landstinget självt äger konkreta möjligheter att besluta om, eller utöva ett avgörande inflytande i, den aktuella sakfrågan. Så är ej fallet beträffande en av landstinget anordnad

Bilagor

- 1 Motion
- 2 Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

folkomröstning i en angelägenhet inom Stockholms kommun och där staten är den avgörande beslutsfattaren. En ordning med parallella folkomröstningar i både landstinget och Stockholms stad skulle därtill riskera leda till demokratiska tolkningsproblem, eftersom utslaget skulle kunna skilja sig åt omröstningarna emellan.

Det planerade försöket med trängselskatter/miljöavgifter avses ske inom Stockholms kommuns gränser och är därmed i första hand att betrakta som en angelägenhet för den aktuella primärkommunen. I den mån andra primärkommuner finner anledning att yttra sig över det aktuella försöket i Stockholms kommun har dessa full frihet att välja de former för opinionsyttring som de finner lämpligt.

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 26 januari 2005.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 15 februari 2005.

Vid behandlingen i landstingsstyrelsen yrkades bifall dels till landstingsrådsberedningens förslag, dels till m- och kd-ledamöternas förslag, dels till fp-ledamöternas förslag.

Landstingsstyrelsens beslut fattades utan omröstning.

M- och kd-ledamöterna reserverade sig:

”Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta att avslå motionen.

Motionärernas förslag är visserligen angeläget, men sedan motionärerna väckt motionen har folkomröstning genomförts i 13 av länets kommuner. Utslaget visar på ett massivt motstånd mot biltullarna. Hela 80 procent av väljarna i kommunerna röstade nej till biltullar. Det finns således inte något stöd för att införa biltullar i vår region.”

Fp-ledamöterna reserverade sig:

”Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta *att* bifalla motionen.

Frågan om införande av trängselavgifter har skötts på ett ofattbart inkompetent sätt av den röd-gröna majoriteten. För närvarande är genomförandet lagt på is och mycket tyder på att det inte blir av.

Om majoriteten i stadshuset trots detta ändå avser att genomföra en folkomröstning i Stockholms kommun i samband med valet 2006 är inte klarlagt.

Försök med trängselavgifter bör föregås av en folkomröstning. Att genomföra folkomröstning efteråt, och inte i förväg, är ett enastående övergrepp på demokratin på lokal nivå.

Om en folkomröstning ska genomföras, bör det omfatta hela länet och ske vid ett och samma tillfälle. Därför är landstinget den naturliga arrangören av en sådan folkomröstning. Ett betydande antal kommuner i den yttre länsdelen har redan genomfört folkomröstningar och utfallet har med bred majoritet varit ett nej till trängselavgifter. Medborgarna i andra länskommuner och i Stockholms stad har dock ännu inte fått yttra sig. Om inte en ny omröstning sker i hela länet och med en och samma frågeställning, kommer resultatet alltid att kunna ifrågasättas och tolkningstvister kunna uppstå.

En folkomröstning i landstings regi ska självfallet ersätta den av Stockholms stad planerade. Bägge instanserna styrs av samma politiska majoritet och det finns inga skäl mot att man borde kunna komma överens om detta. Problemet har hittills varit att majoriteten i Stockholms stadshus har förvägrat medborgarna i yttre länsdelen varje möjlighet att påverka beslutat. Om den odemokratiska och halsstarriga attityden överges, kan en länsövergripande folkomröstning snabbt arrangeras.

Landstingets majoritet anger två skäl mot en folkomröstning i landstingets regi, dels att tolkningsproblem kan uppstå, dels att landstinget inte är beslutsfattare. Bägge skälen är fel.

Tolkningsproblemen kommer att uppstå med den modell som nu används. Omröstningar anordnas vid olika tidpunkter, med olika frågeställningar och i många kommuner inte alls. Detta bäddar för oklarheter. Resultatet i en av landstinget anordnad folkomröstning kan aldrig ifrågasättas.

Landstinget är lika mycket avgörande beslutsfattare som Stockholms stad. Varken staden eller landstinget är nämligen någon beslutsfattare, ännu mindre någon 'avgörande beslutsfattare' som föredragande landstingsråd skriver, utan bara rådgivare till staten. Trängselavgifter är en statlig skatt, samtliga beslut måste fattas av riksdagen. Det finns inga beslut i Stockholms stad som har någon juridisk kraft vad gäller införande och utformande av trängselavgifter. Staden för bara fram sina åsikter och hoppas på att staten lyssnar. I det avseendet är staden helt likställd med landstinget.

Den enda viktiga frågan är vilka medborgare som ska få vara rådgivare till staten genom en lokal folkomröstning. Invånarna i Solna och Sundbyberg råkar i sin vardag på mycket större konsekvenser av trängselavgifterna än invånarna i Skärholmen eller Hässelby. Landstingets majoritet har därför helt fel när den hävdar att försöket är att betrakta som en angelägenhet för Stockholms stad. Enligt Folkpartiets uppfattning är eventuella trängselavgifter en fråga för alla medborgare i Stockholms län. Därför bör motionen bifallas.”

Ärendet och dess beredning

Birgitta Rydberg m fl (fp) har i en motion (bilaga), väckt den 5 november 2002 föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* en folkomröstning i hela Stockholms län ska genomföras av landstinget om trängselavgifter innan sådana införs.

Ärendet har remitterats till landstingsdirektören.

Landstingsdirektören har i tjänsteutlåtande den 18 november 2004 (bilaga) föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* som svar på motionen överlämna direktören utlåtande.

Bilagor

Motionen

Ett införande av trängselavgifter i Stockholm måste föregås av en folkomröstning i hela Stockholms län, inte bara i Stockholms stad. Majoriteten av de som berörs av trängselavgifter bor utanför stadens gränser, och måste ges möjlighet att påverka beslutet.

Beslutet av den nya majoriteten i Stockholms stadshus att införa trängselavgifter är en kupp som åsidosätter grunderna för den kommunala demokratin. Det krävdes bara en enda nattmangling mellan miljöpartiet och Göran Persson för att diktera helt nya villkor för stockholmarna.

Trängseln kan åtgärdas genom investeringar i kollektivtrafik och vägar. Det är statliga anslag till vår region som behövs, inte nya skatter på invånarna i vårt län.

De partier som förklarade att de ville införa trängselavgifter fick en mycket liten andel av rösterna i Stockholms stad och län.

Före valet lovade dels socialdemokraterna i Stockholm och Annika Billström (s) att trängselavgifter inte skulle införas, dels lovade socialdemokraterna i staden, länet och riksdagen att ett eventuellt införande av trängselavgifter bara skulle ske med en bred politisk majoritet. Hade socialdemokraterna visat sina avsikter före valet, skulle de ha förlorat valet.

Väljarna måste ges chansen att rätta till detta demokratiska övergrepp. Det kan ske genom att en folkomröstning anordnas av landstinget före införandet av trängselavgifterna och genom att partierna i förväg förbinder sig att följa resultatet.

Vissa företrädare för de nya majoriteterna s-v-mp har hävdats att folkomröstning kan tänkas först när trängselavgifter varit införda ett antal år. Det är en orimlig ståndpunkt. Om medborgarna inte vill ha trängselavgifter, måste de ha möjlighet att påverka beslutet före införandet. Genom att socialdemokraterna så grovt har svikit sina vallöften och lurat väljarna blir det ännu viktigare att en regional folkomröstning anordnas så snart som möjligt och i god tid före ett eventuellt införande av trängselavgifter.

Därför föreslår vi att landstingsfullmäktige beslutar

att en folkomröstning i hela Stockholms län ska genomföras av landstinget om trängselavgifter innan sådana införs.

Stockholm den 24 oktober 2002

Birgitta Rydberg

Maria Wallhager

Andres Käärik

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Fullmäktige får enligt 5 kap 34 § kommunallagen, KL (1991:900), besluta att det som ett led i beredningen av ett ärende som fullmäktige ska handlägga ska inhämtas synpunkter från medlemmar i landstinget. Det saknar självständig betydelse om initiativet, som i detta fall, tagits av behörig initiativtagare internt inom landstinget eller genom s.k. folkinitiativ. När så har skett ska fullmäktige behandla ärendet och bestämma om omröstning ska hållas (3 kap 9 § 8 p KL). En folkomröstning är bara rådgivande. Den slutliga beslutanderätten tillkommer alltid fullmäktige.

Riksdagen har utfärdat en lag om trängselskatt (SFS 2004:629). Lagen gäller hela Sverige, men särregler för Stockholms kommun har placerats i en särskild bilaga till lagen. Lagen träder i kraft den 1 januari 2005 utom vad gäller bilagan, som träder i kraft den dag regeringen bestämmer och gäller till och med utgången av juli 2006 (men tillämpas även därefter för förhållanden som hänför sig till tiden före den 1 augusti 2006). Enligt uppgift på Stockholms stads webbplats planeras ett påbörjande sensommaren 2005. En utvärdering av effekterna av trängselskatten i Stockholms kommun kommer att genomföras under försöksperioden.

Enligt lagmotiven (prop. 2003/04:145) avses inte denna typ av statlig skatt vara begränsad till en kommuns geografiska område, utan även regioner kan omfattas; allt enligt den s.k. 121-punktsöverenskommelse som ingåtts mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Med region förstås "...kommuner, landsting och/eller sådana sammanslutningar av kommuner och/eller landsting som ansvarar för trafikuppgifter". Även regioner, där landsting kan ingå, synes kunna hos regeringen väcka fråga om införande av trängselskatter.

Ärenden som rör trängselskatt kan även i andra sammanhang ha anknytning till landstingets allmänna kompetensområde. Det kan gälla miljöfrågor, kollektivtrafiken, regionala frågor och infrastruktur. För landstingets vidkommande kan, enligt propositionen, komma på tal bl.a. ökade kostnader för kollektivtrafiksatsningar och nya busshållplatser. Motiven berör också bl.a. att staten avser att kompensera Stockholms kommun och Stockholms läns landstings kostnader i samband med försöket, varför avtal ska kunna tecknas kring detta. Landstinget har därför en bred kompetens att befatta sig med frågor som anknyter till trängselskatt, t.ex. genom att påtala behov av ändring av lagen om trängselskatt eller göra andra framställningar utifrån de intressen landstinget bevakar i frågan.

Det finns således inte något rättsligt hinder för landstinget att anordna en rådgivande folkomröstning i hela Stockholms län i fråga om införande eller

upphävande av trängselskatt. Tidpunkten för en sådan omröstning och vilken fråga respektive svarsalternativ som skall ställas till de röstande blir i så fall beroende av vilket beslut regeringen fattar om ikraftträdande av bilagan till lagen.

Apropå Stockholms kommuns användande av institutet rådgivande folkomröstning, har regeringen uttalat att "(ä)ven om det är riksdagen som, efter förslag från regeringen, beslutar om både lagens ikraftträdande och upphörande, anser regeringen att den rådgivande folkomröstning som Stockholms kommun planerar att genomföra under hösten 2006 kommer att få betydelse för den fortsatta hanteringen av trängselskatter i Stockholms kommun."

I anslutning till beslut om folkomröstning måste ett antal andra beslut fattas enligt 2 § lagen om kommunala folkomröstningar (dag för omröstningen, omröstningsdistrikt och omröstningslokaler, den fråga och de svarsalternativ som ska ställas till de röstberättigade, röstsedlarnas antal, innehåll och utseende, huruvida röstning kan ske på annat sätt än genom personlig inställelse i omröstningslokalen, samt när röstsammanräkningen senast ska vara avslutad). Dagen för folkomröstningen ska beslutas efter samråd med den centrala valmyndigheten. Samrådet ska ske senast tre månader före omröstningsdagen.